

מבחן זנים בצל בכיר מאד

חוקר ראשי: דרול ג'ילט – מו"פ ערבה דרומית

חוקרים שותפים: אלי מרגלית – אגף ירקות - שה"מ, נתן מינקובסקי – מו"פ ערבה דרומית

רקע, תאור הבעיה ומטרות:

בערבה הדרומית מגדלים בצל המשווק לשוק המקומי מתחילת ינואר ועד אמצע אפריל. היקף השטח כ-1200 דונם, כאשר כ-70% מן השטח נשתל מבצלצלים וכ-30% מזריעה ישירה. בגידול בצל יבש מזריעה ישירה ישנם מספר יתרונות לעומת הגידול מבצלצלים והם: א. חסכון משמעותי בעלות החומר גלם לדונם המביא להוזלה משמעותית של כאלף ש"ח לדונם. ב. גידול מזריעה ישירה יוצר בצל רגולרי יותר, המתאפיין באיכות גבוהה יותר מזו של בצל מבצלצל. ג. בצל מזריעה ישירה מתאים יותר לאסיף ממוכן. תכונה זו מאפשרת חסכון נוסף בעלויות האסיף לדונם. על כן, החלפת חלק מגידול הבצלצלים באמצעות מעבר לזריעה ישירה תשפר את רווחיות גידול.

מטרות המחקר היו א. לבחון זני מכלוא שונים של בצל לפי פרמטרים של יבול, התפלגות לגודל ואחוזי הפרגה והתפצלות. ב. לאמת מידע שנצבר תוך מגמה למצוא זנים חלופיים לזן הקיים - עדה.

מהלך המחקר ושיטות העבודה:

המבחן נערך במו"פ ערבה דרומית. הקרקע עברה חיטוי סולרי במשך חודש יולי למשך חמישה שבועות. רוחב הערוגות 1.8 מ'. קרקע חולית. הזריעה התבצעה בשני מועדים, ב-1.9.11 וב-19.9.11 באמצעות מזרעה פלנט; 6 שורות זריעה לערוגה בעומד מתוכנן של 75 צמחים למ"ר. המבחן נערך בשיטה של בלוקים באקראי, כל חזרה 4 מטר אורך וארבע חזרות לכל זן. הבצללים נאספו מכל מועד בנפרד, ב-10.3.12 וב-6.4.12. הבצללים מוינו, נספרו, ונשקלו. הזנים שהשתתפו בניסוי היו עדה, Gabriella, Atacama, 8061, ור"מ 7167. הזן עדה שימש כזן ביקורת בהיותו הזן המסחרי המוביל הגדל באזור הערבה הדרומית.

תוצאות עיקריות:

1. **יבול כללי:** במועד הראשון לא נמצא הבדל סטטיסטי מובהק בין הזנים ביבול הכללי למעט בזן Gabriella שהניב את היבול הכללי הנמוך ביותר. במועד השני עומד הצמחים היה מאד גבוה מעבר למקובל; דבר שהשפיע על היבול והתפלגות לגודל. במועד הזה הזנים Atacama ו-8061 הניבו מובהק את יבול הכללי הגבוה ביותר, והזן ר"מ 7167 את היבול הכללי הנמוך ביותר.

2. **הפרגה:** תנאי האקלים ששררו במהלך הגידול השפיע מאד על אחוזי הפרגה בשני המועדים. במועד הראשון הזנים Atacama ור"מ 7167 הפריגו באחוזים הגבוהים ביותר (מעל 50%), והזן עדה באחוז הנמוך ביותר של כ-28%. במועד השני כל הזנים התאפיינו באחוזי הפרגה גבוהים שנעו מ-61-84%. הזן ר"מ 7167 שוב התאפיין עם האחוזים הגבוהים ביותר, והזן עדה שוב עם אחוזי הפרגה הנמוך ביותר.

3. **התפצלות:** אחוזי ההתפצלות בשני המועדים לא היו אופייניים ביחס לתוצאות ניסוי בעבר. אל אף שנצפתה מובהקות סטטיסטית מבין הזנים בפרמטר הזה, שיעור ההתפצלות היה נמוך מאד כולל בזן הביקורת עדה. הזן 8061 בלט באחוזי התפצלות בשני המועדים. הזנים Gabriella ו-Atacama התאפיינו בהעדר התפצלות במועד השני.

4. **התפלגות לגודל:** הזנים עדה, Atacama, 8061, ור"מ 7167 הצטיינו במועד הראשון ביבול בגודל בצל הרצוי של 51-80 מ"מ, ו-8061 בגודל בצל מעל 80 מ"מ קוטר. הזן Gabriella הניב את היבול הנמוך

ביותר בשני הגדלים האלו. לא נמצאו הבדלים סטטיסטיים מובהקים בין הזנים בגודל בצל של 41-50 מ"מ ומתחת ל-40 מ"מ קוטר.

במועד השני לא נמצאו הבדלים סטטיסטיים מובהקים בין הזנים בגודל בצל הרצוי של 51-80 מ"מ ומעל 80 מ"מ קוטר. הזנים 8061 ו-Atacama שוב הצטיינו ביכול הגבוה ביותר בגודל בצל 51-80 מ"מ קוטר ו-8061 ו-Gabriella ביכול בצל מעל 80 מ"מ קוטר. הזן Atacama הניב במובהק את היכול הגבוה ביותר בגודל בצל 41-50 מ"מ קוטר. הזנים עדה, Atacama, ו-Gabriella הצטיינו ביכול בבצל מתחת ל-40 מ"מ קוטר. הזן ר"מ 7167 הניב את היכול הנמוך ביותר בשני קבוצות הגודל, 41-50 מ"מ ומתחת ל-40 מ"מ קוטר.

מסקנות והמלצות להמשך המחקר :

מציאת זן מתאים תאפשר ייצור של בצל איכותי בזריעה מוקדמת בערבה הדרומית, ובכך תגרום להגדלת הרווח של החקלאי עקב הקטנת ההוצאות. לאור התוצאות של הניסוי ואלו מאשתקד, הזן Gabriella נמצא כלא מתאים בתנאי הערבה הדרומית לזריעה כבצל בכיר מאד. בהתחשב בתנאי האקלים ששררו בזמן הגידול והעומד הצפוף, הזנים Atacama, ר"מ 7167, ו-8061 נראו כזנים מבטיחים לזריעה מוקדמת בערבה הדרומית, ורצוי להמשיך לבחון אותם במסגרת הניסיונות כאשר הזן עדה ישמש כזן ביקורת.